

Соғыс туралы ұтымга жаңаша түсінік енгізу қыншын-ау! «Күркіреп күндей отті гой соғыс» деп алғы шепте жүрген аяулы ақынымыз бейнелегендей – дәл осы уақыттың шындығы мен сезімін күәгерлердің нақ өзіндей жан дүниемізден откізе алмайтынымыз хақ. Онда керек десеңіз, жекелеген тағдырдан тұтас ұлтқа дейінгі араптықты қамтитын қайты-қасіретті көтерудің өлшемі қандай болу керек озі, ерлікке барап жолды қалай тапты деген сұрақтар қоқейде тұратыны хақ. «Қазақтар мықты соғысын жатыр» деген бас мақала сол заманың бас газетіне жарық көруі тегін емес. Кеңес Одағының түркі тілдес басқа бірде-бір халқына мұндаидай баға берілді ме екен?.. Тұтас бір ұлттың дәл олай бағалау керек десеңіз, тоталитарлық жүйеге тән емес. Империяларлық дүниежүзілік соғысқа бірінші рет қатысқан ұлттың

огланы согыс туралы жазылған көркем шығарманың басты кейіпкері. Көркемдік ізденисте аса сирек кездесетін бұл құбылысты әдебиеттанушы қауым қаншалықты зерделеді, оған көңіл қойып, талдауга, әлбетте, уақыт қат. Бірақ осы жүйеде әдейі жасалған әділетсіздіктердің құрбандаres – әзірге біз біletіn үш батырымыз бар.

Бұл үш хас батырдың бірі – соғыс тәсіліне өзіндік жаңалық енгізіп, екінші – партизандық жекпе-жек шайқастың, қиящ-кескі әдісіндерен менгергендігімен, енді бірі – көзсіз жүрекжүтқандығымен ерекшеленеді.

Бұғаңға Ұлы Женіс мерекесі қарсаңында осылар жайлы қаруластары, замандастары, ізбасар үрпақтары сыр толгайды.

Тау тұлғалы батыр Баумен

Жыл сайын қоктемнің мамыражай мамыр айы басталған шакта ерекше аталатын мереңдердің бірі – 9-мамыр – Женіс күні тойланатыны баршамызыңға белгілі. Бұл – айырықша мән берілетін атаулы күн, тарихи маңызы орасан зор, айтулы өкіға. Ал, биылғы жылғы Женіс күнінін орны белек. Бұған 65 жыл толып, бүкіл ТМД колемінде кеңінен аталып өтілмек. Міне, осы мерейлі күн айналып, әр келген сайын еліміздің, тұған халқымыздың тарихындағы елеулі тұлғалар, ардагераларымыз бен апаларымыз – Ұлы Отан соғысының қаһарман батырлары ойға оралады. Солардың ішінде ен шоқтығы биігі, әрі бірегейі – жыл өткен сайын ерлік пен елдіктің киесіндегі, батырлық пен батылдықтың иесіндегі, асылдық пен жасындықтың үлгісіндегі аты аныза айналып бара жаткан ұлы баһадүр Бауменнің тау тұлғасы.

(4-бетте).

Қассен

“Украина” мейманханасының бесінші кабатындағы екі бөлмелі люкс-нөмірге орналасып, жол киімдерімізді ауыстырып, жұнып-шайынып алуға кіріскеніміз сол еді, екі бөлмеге ортақ, дәліздегі сары түмбочкаға қойылған, аршиған жұмыртқадай аппак сопакша телефон ішіне жел карысқан балаша шырқырай калды. Калааралық телефон ғана сөйтіп қагынушы еді, бұл, сірә, бұл бөлмеден кеше кетіп қалған кісісін бұғын іздең жаткан шалғайдағы біреудің конырауы шығар-ау деп ойлады да, тұтқаны алдым. Арғы жактағы біреу: “Вася! Вася! Сенсің бе?” дейді аптыға құркірей сөйлем. Ол тіпті тұтқадан тырбандап шыққалы жатқандай бол елестеді козімे.

— Васяның кетіп қалғалы неше күн болғанын бір құдай білсін, — дедім.

— Вася ма?! Ол жана ғана келіпті! Тез шақырының! Маган Вася керек! — дейді анау, өктем сөйлем.

(7-бетте).

Дос туралы сыр

Бәрі де күні кешегідей жадымда сайрап түр. 1960 жылдың қоктемі, 9-шы мамыр күні болатын. Радиодан диктор Энуарбек Байжанбаевтың дауысы санқылдан жатты:

— Құрметті радиотындаушылар, қазір сіздерге арнап, неміс-фашистерінің ордасты – Рейхстагта Женіс жалауын ең алғаш тіккендердің бірі, бұрынғы жұз елуінші атқыштар дивизиясының жауынгері Рахымжан Кошқарбасев туралы әдеби хабар береміз!

Әнекеннің дауысы әйгілі Левитанның даусынан бір де кем емес. Оның 150-жылшы дивизия деген сөзі менің де кулагыма жағып барады. Өйткені, осы дивизияның 469-шы атқыштар полкінде біраз уақыт әскери қызмет атқарғаным бар еді. Сондықтан хабарды бастан-аяқтүгелтыңдадым.

(8-бетте).

